

3. Causey, Matthew. Theatre and Performance in Digital Culture: From Simulation to Embeddedness. – Routledge, 2006. – 230 с.
4. Gardner, Lyn. No actors. Just robots. Call this a play? // The Guardian. – 28.01.2011 [Електронний ресурс] / Lyn Gardner. Режим доступу: <http://www.guardian.co.uk/stage/theatreblog/2011/jan/28/no-actors-robots-play-theatre?>
5. Hasegawa, Toru and Collins, Mark. Interview, Hiroshi Ishiguro [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.thecloudlab.org/interview_ishiguro.html
6. Kershaw, Baz. British theatre, 1940–2002: An Introduction//The Cambridge History of British Theatre, Vol. 3. Since 1895. – Cambridge University Press, 2004. – 596 с.
7. Pan, Joann. Internet-Based Theater Company Lives Between Cyberspace and the Stage. – 24.03.2012 [Електронний ресурс] / Joann Pan. Режим доступу: <http://mashable.com/2012/03/24/new-paradise-laboratories/>
8. About Internet theatre & the Hamnet Players [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.hambule.co.uk/hamnet/about.htm>
9. You Say Goodbye, We Say Hello! Robots, Theatre and the Future of Humanity [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.capi.uvic.ca/events/you-say-goodbye-we-say-hello-robots-theatre-and-future-humanity>

“ТВИТТЕРАТУРА. СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА В 140 ЗНАКАХ” (2011 р.)

Таміла КИРИЛОВА

Київський національний лінгвістичний університет

В статті висвітлені основні теорії медіалізації та технізації літератури з посиланням на німецького вченого Ф. Гартманна. Для практичного застосування зазначених теоретичних ідей було прослідковано зв'язок літератури та інтернету через поняття “твіттература”, запропоноване в книзі-чаті Александра Ейсимена та Емметт Рензін “Твіттература. Світова література в 140 знаках” (2011 р.) Нова художня форма вибудовується за форматом соціальної мережі та має відповідне змістовне наповнення, що відображає світ счасних цінностей, реалій, смаків з орієнтацією на читацьку аудиторію молодого покоління.

Ключові слова: твіттература, нік, чат, сітка, теорії медіа та техніки, іронічно-пародійний код.

В статье представлены основные теории медиализации и технизации литературы с ссылкой на немецкого ученого Ф. Гартманна. С целью практического использования теоретических идей была прослежена связь между литературой

и интернетом с помощью понятия “твиттература”, предложенного в книге-чате Александра Ейсимена и Эммэт Рензин “Твиттература. Мировая литература в 140 знаках” (2011 г.) Новая художественная форма строится в формате социальной сети и имеет соответствующее наполнение, которое отражает мир современных ценностей, реалий, вкусов молодого поколения.

Ключевые слова: твиттература, ник, чат, сетка, теория медиа и техники, иронично-пародийный код.

The article is an attempt at investigating main theories dealing with media and technology influence on literature based on the works by the German scholar F. Hartmann. In order to prove the theoretical ideas the author analyzes the connection between literature and Internet by means of the term “twitterature” used as a title for Alexander Aciman’s and Emmett Rensin’s novel *Twitterature. World literature in 140 signs* (2011). The new form has a format of social hub and promotes contemporary values and tastes of young people.

Key words: twitterature, nick, chat, net, media and technology theories, ironical and parody code.

На порозі XXI століття симбіоз літератури та нових електронних медіа – це цілком закономірне явище ко-еволюції людини як суб’єкта письма та техніки [2, с. 73]. Нові форми взаємодії підмічає в своєму скандальному романі-карикатурі “Смерть критика” М. Вальзер (“*Tod eines Kritikers*”, 2001 р.) Після виходу твору автор отримав чимало гострих дошкулянь за натяки на антисемітизм. Проте за скандальною славою криється насправді протест проти медіалізації мистецтва, зокрема літератури, її інструменталізації, оснащення останніми досягненнями хайтеку. Отже, сучасний німецький письменник і драматург зачіпає не політичне поле, а сферу естетичного. Німеччина, одна з найрозвиненіших країн Європи та світу, приділяє значну увагу радикальній зміні художніх форм, літературної комунікації за рахунок технічного прогресу. Електронні та аудіо книжки, комп’ютерна творчість, безмежні можливості друкарської техніки та цифрових технологій складають неабияку конкуренцію звичайним виданням.

Так, німецький вчений Ф. Гартманн в своїй розвідці “*Технічні теорії медіа*” подає розгорнену картину поглядів на взаємовідношення людини, текстуальної продукції та технічного забезпечення [2, с. 49–80]. По-перше, техніка мислиться як матеріальний субстрат в складі культури. В XVIII столітті саме поняття використовується на позначення чогось штучно створеного, виробленого. Нині техніка versus технологія, маніпулюючи

символічними системами, накопичує, зберігає та траспонує інформацію у величезних об'ємах. Йдеться про матеріалізацію символічної форми. Електронні носії інформації замінюють камінь та папір. Вони обслуговують сіткоподібну інфраструктуру інформаційного суспільства та називаються машинами, апаратами, комп'юторами, потужними механізмами для створення нових медійних вимірів.

По-друге, техніка/технологія розуміється як антропоморфна модель: знаряддя, протез для спрощення та покращення сенсоріуму людини, її фізичних та ментальних можливостей. Приміром, механізація письма Й. Гутенбергом еволюціонує до подальших способів технізованого шрифту: цифрове кодування, фотографування, фонографування. Цим самим, значно підвищується рівень комунікації.

По-третє, техніка поміщена в точку перетину з людським організмом. Проте таке тлумачення не нове, а має серйозні передумови: інструментальний розум Г. Гегеля, технологія як проекція нервової системи Е. Кнаппа, медія як інструменти для продукування реальності Е. Кассіра, кіборг-маніфест Д. Харавей як біологічна машинерія, феміністична медіатеорія С. Мозер, трансгуманізм М. Мора та Г. Моравека, теорія симулякру Ж. Бодріяра та багато інших.

Таким чином, медія та технічні засоби стають інструментом пізнання світу, рухають культуру, стають продовженням-імплантантом людського організму, забезпечують комунікацію. Технічно-медійний розвиток чинить потужний вплив на художні практики. Друковане слово, яке в славетному романі В. Гюго *“Собор Парижської Богоматері”* на рубежі Нового часу витіснило кам'яне слово, нині замінюється електронним знаком. Сама ж людина, перефразовуючи концепцію Р. Музіля *“людини без властивостей”*, стає *“людиною без навичок”*.

Всі згадані причини та наслідки становлять базу для нової моделі літератури, так званої твіттератури. Ігрове поняття взято з однойменного заголовку книги для молоді нового тисячоліття, яка немов *“оцифровує”* світовий спадок класики красного письменства, архівує його в надзвичайно короткі часові відрізки через стискання та спрощення інформації до телеграфних повідомлень соціальної сітки. Така популяризація літератури здійснюється за принципом іронічно-пародійного коду при новочасному перепрочитанні канонічних зразків.

В актуальній німецькій літературі прикладом несерйозного поводження зі спадком світових майстрів слугує така собі ІТ-абетка, результат співавторства нікому невідомих, і, ймовірно, нікому невідомих

вподальшому, Александра Ейсімена та Емметт Рензін *“Твіттература. Світова література в 140 знаках”*. Вочевидь наймолодше покоління *“свіжоспечених”* креаторів-студентів з Чикаго шле літературно-сурогатний месидж на запити такої ж за віком читацької аудиторії. Перекладена книжка на німецьку мову з англійської та видана мюнхенським виданням *“Карл Гансер”* в 2011 році. Можна стверджувати, що назва книги цілком слухна для термінологічного позначення текстів такого гатунку.

Книга створена за форматом твіттера, до складових якого входять ім'я користувача (*“@Username”*) та власне твіт-текст (з англ. *“цвірікати”*). У формальному плані книжка й справді повністю імітує інтернет-простір чату, блогу, соціальної мережі з частим використанням англійського сленгу в процесі переписування спадку світової літератури. Імена класиків замінюються на вигадані ніки, за якими ховається безликий суб'єкт епохи постгуманізму. Розігрування високої літератури у вимірі електронних знаків створює чимало комічних ефектів.

Варто назвати приклади вигаданих ніків імітаторів корифеїв літературного спадку, які найбільш чітко підкреслюють ігровий план електронної літератури через англомовні варіанти: Ч. Дікенса з його *“Великими сподіваннями”* озвучує @Snob (*“Сноб”*), О. Пушкіна *“Євгеній Онегін”* такий собі @MrDandyMan (*“МістерДендіМен”*), Е.М. Ремарка *“На західному фронті без змін”* @Bombensplitter (з нім. *“Уламокбомби”*), *“Венери в хурті”* Л. фон Захера-Мазоха представляє @Sacher-Masochist (*“Захер-Мазохіст”*), *“Подорожі Гулівера”* Д. Свіфта @LittleBigMan (*“МаленькийВеликийЧоловік”*), *“Мадам Боварі”* Г. Флобера @TheRealDesperateHousewife (*“СправжняВідчайдушинаДомогосподарка”* з натяком на популярний американський телесеріал), *“Король Лір”* та *“Макбет”* Шекспіра авторизовані від @DiLEARium (гра слів на основі перелицьовування імені Лір та латинського терміну *“лихоманка”* *“Діліріум”*) та @BigMacB. (фастфуд), *“Доктор Фауст”* К. Марло @HighwayToHell (*“ШляхДоПекла”*), *“Чужий”* А. Камю @Syphilisgefahr (з нім. *“НебезпекаСифілісу”*), *“Бевульф”* @Cool-B (*“Кльовий-Бі”*), *“Шинель”* М. Гоголя @Vyokratier (*“Бюрократ”* чи точніше анімалістична метафора *“Бюро-крот”*, яку дозволяє гра слів в нім. мові *“Вьро”* та *“Tier”* – *“кабінет”*, *“контора”* та *“тварина”*), *“Емма”* Д. Остін @Single1815 (*“Одиначка1815”*), *“Медя”* Евріпіда @@GoldenFleece (*“ЗолотеРуно”*), *“Шерлок Холмс”* Сера Артура Конан Дойля представляє @SuchWeiterWatson (*“ШукайДаліВатсоне”*), Гомерівську *“Одісею”* оспівує @IthacaOnMyMind (*“ІтакаВменеНаДумці”*), *“Лоліта”* В. Набокова

@PolanskiFan106 (“ФанПоланського106”), “Злочин та кара” Ф. Достоєвського @Laus (“Воша”), “Кентерберійські оповідання” Д. Чосера @AprilNargen (“КвітневийДурень”). Вигадані прізвиська іронічно перекручують символіку назв знаменитих творів та зіштовхують визнані твори з контекстом сучасних масових стандартів: швидке харчування, серіальна кінопродукція, популяризовані термінологічні позначення сексуальних нахилів, вподобань та розладів, стереотипні соціальні статуси.

Адаптована до нинішніх звичок література іронізує над інстинктом насолоди. Вдавана інтернет-антологія обмежується повсякденними проблеми та труднощами постіндустріальної молоді великого міста, описує її інтереси, споживальницькі смаки, цінності, погляди з відсиланнями до класичних сюжетів та перипетій в ракурсі їх масового прочитання. Пародійний елемент спрямовано на детектив, еротично-сексуальну пригоду, невротичну патологію, вампірівсько-готичну тематику, любовну інтригу тощо.

На рекламну привабливості обкладинці прочитується шмат чату, в якому переписуються 12 студентів водночас. Колективна альтернатива слідом за літературними зраками набуває конкретної форми. “Якби Кафка висів на твіттері, його “Перевтілення” починалося б словами: *Новий день. Треба вибратися на розпродаж. Ой, на моєму животі парочка білих плям... Вочевидь я перетворився на великого жука. З кимось щось подібне траплялося? NetDoktor.de не допоможе*”.

Так, твіттерівський “Уліс” – це чат юзерів @allesimFluss (“Всеврічці”) та @Bewusstseinsstrom (“Потіксвідомості”), які обмінюються короткими репліками, нашвидкоруч переказуючи сексуальні пригоди дублінців за романом Д. Джойса. Текст у формі онлайн діалогу зрештою підсумовується змістовним для даного контексту словом: “Оргазм” [1, с. 114—116].

Сексуально-еротичні шаради між статтями обігруються Садо-Мазохістом по літературним слідам “Венери в хустрі”: “Ванда зараз полюбляє гру господар-раб. Але їй здається, що я тупий, дозволяючи їй домінувати наді мною. Та це чудово! ВОНА сама дурна. До кого ставляться, як до раба, отримає супероргазм. Справжній оргазм супермена!” [1, с. 117—118]. До твору Д. Керуака “На дорозі” / “У дорозі” лиш коротка насмішувата приписка від @HabeNichtNonstopGetippt! (“ВдрукованоNonstopБідняк!”): “Щодо твіттературної версії “В дорозі” Д. Керуака, дивись “У дорозі” Д. Керуака” [1, с. 78].

Доктор Фауст К. Марло схожий на героя ідеології консюмеризму: “Природничі науки знуджують мене потроху. Що мені з того? Факти та числа, нічого для душі, второпав? Тепер я це знаю: натомість я буду досліджувати зло. Окультизм. Звучить, як про справжнього негідника, чи не так? О! Вау! Демон! Цілком пристойно для першого візиту. Скидається, немов я доктор, придатний для використання” [1, с. 55—56].

В “Шинель” М. Гоголя імплантований сучасний тип легковажної ледащої людини з голими амбіціями: “Вам колись спадало на думку, що абсолютно однаково, де працювати? Важливо лиш те, що робота лайно. Мені не доплатили. Ніхто на мене не зважає. А сьогодні був мій день народження. Хтось помітить це на моєму твіттері? Бррр! Чому ніхто не сказав, що Санкт-Петербург такий холодний? Добре, що маю своє вірне старе пальто. В моєму пальті я маю вигляд жєбрака” [1, с. 44—45].

Комічна реакція сучасного царя Едипа на хоровий супровід під ніком @WaslosinTheben (“ЩосталосявФівах”): “О Боже! Ці люди ніколи не припинять співати за моєю спиною? ЗАКРИЙТЕ ПИСКИ!! Др (до речі): звідки вони знають, як мене звати?”. А на завершення додає: “Ну так. Треба чесати далі, в Колон. Я як отой сліпий собака. На щастя, хоч друкувати наосліп можу” [1, с. 23—24].

Мовний рівень мутації від книги до чату представлений засиллям інтернету англійським сленгом. Скорочені до мінімуму і без того короткі англійські слова в епоху стрімкого прискорення темпу життя дозволяють якнайшвидше відтворити інформаційного потік. Домінування англійської мови в німецькому перекладі рясніє скороченнями на кшталт “OMG” (емоційний вигук “Oh My God” – “Боже мій”), “NM” (“never mind” – “не зважай”); молодіжною лексикою типу англійського скорочення “cool”, себто “жирно”, “круто” в значенні “чудово” чи англійського “lol” (“laughing out loud” – “реготати”), або ж “прикол” в розумінні чогось смішного як реакція на жарт.

Крім того, книжка містить прикінцевий глосарій молодіжних понять, висловів чи скорочень. Серед них можна знайти такі як “Емо” на позначення старшокласників, апатичних до моди, з світоглядною кризою а la Достоєвський (від “емоційний гардкор”); англійське запозичення “релаксувати” в розумінні “перепочити”, “розслабитися”; англійські скорочення “BTW” (“by the way” – “доречі”), “BFF” (“best friend forever” – “найкращий друг назавжди”); “FML” (“fuck my life” – “до дідька моє життя” як вислів відомий з домашньої сторінки fmlife.com); “Зигмунд Фройд” на позначення кокаїнового наркомана,

що страждає сексуальними розладами, постійно жартує про секс та свою матір; “колумбійський порошок”, “сніг” чи “кокс” в значенні кокаїну [1, с. 190–200].

Взагалі-то, подібне читиво як данина культурі бажань і насолод є буквальним її породженням. Різновид твіттератури покликаний на легкодоступну розвагу, досягнення швидкої насолоди через гострослів'я, про що зазначає психоаналіз, миттєве та легковажне заповнення екзистенційної порожнечі, в якій опиняється автоматизоване покоління. Проте водночас твіттература як пародійна форма з вдавнанням онлайн каталогу, електронного ресурсу не лише перекладає літературний канон на мову попкультури, але й одночасно перетворює на об'єкт висміювання саму сучасність, стає пародією пародії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Aciman Alexander, Rensin Emmet Twitteratur. Weltliteratur in 140 Zeichen / Alexander Aciman, Emmet Rensin; aus dem Englischen von Helmut Dierlamm, Anne Emmert, Ursula Held, Elsbeth Ranke, Wolfram Ströle und Violeta Tapalova. – München: Carl Hanser Verlag, 2011. – 204 S.
2. Hartmann Frank Techniktheorien der Medien / Weber Stefan (Hrsg.) Theorien der Medien. Von der Kulturkritik bis zum Konstruktivismus. – Konstanz: UVK Verlagsgesellschaft mbH, 2003. – S. 49–80.

ПОСТ/ГУМАНІСТИЧНІ МАРКЕРИ ПРОЗИ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА (на матеріалі роману “РОМАН ЮРБИ”)

Галина КОСАРЕВА

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Стаття присвячена розгляду особливостей пост/гуманістичних маркерів у романі Валерія Шевчука “Роман юрби”. Наголошено на художньому моделюванні категорій універсальності / маргінальності, юрби / індивідуальності, профанності / сакральності, гуманізації / деконструкції на межі модерної та постмодерної парадигм. Визначено особливість творчої манери письменника – художній поліфонізм твору.

Ключові слова: творчість Валерія Шевчука, пост/гуманістичні маркери, маргінальність, герой-оповідач, глобалізація, юрба, дегуманізація, “маленька людина”.

Стаття посвящена рассмотрению особенностей особенностей пост/гуманистических маркеров в романе Валерия Шевчука “Роман юрбы”. Акцентировано внимание на художественном моделировании категорий универсальности / маргинальности, толпы / индивидуальности, профанности / сакральности, гуманизации / деконструкции на границе модернистской и постмодернистской парадигм. Исследована особенность творческой манеры писателя – художественный полифонизм произведения.

Ключевые слова: творчество Валерия Шевчука, пост/гуманистические маркеры, маргинальность, герой-рассказчик, глобализация, толпа, дегуманизация, “маленький человек”.

The article explores specific features of post/human markers in Valerij Shevchuk's Roman jurby. (Mob Novel). It emphasizes artistic modeling of such categories, as universality / marginality, crowd / individuality, profanity / sacredness, humanization / deconstruction on the border between modern and postmodern paradigms. The writer's creative originality is determined as his works' artistic polyphony.

Key words: Valerij Shevchuk's work, post / human fiction markers, marginality, character-narrator, globalization, crowd, dehumanization, “a little man”.

У сучасному літературному дискурсі художня спадщина Валерія Шевчука, без сумніву, є помітним явищем. Художні грані його творчості є багатоваріантними та поліфонічними. Передусім це синтез скрупульозної роботи письменника, історіографа, дослідника та інтерпретатора давньоукраїнських літературних пам'яток, перекладача прози та поезії вишуканої доби Бароко, есеїста тощо. У текстуальному просторі багатьох романів, повістей, оповідань відбувається діалог із творами барокового письменства, різноманітні інтерпретації фольклорних, міфологічних, біблійних сюжетів. Йдеться насамперед про романи “Дім на горі”, “Три листки за вікном”, “Око Прірви”, історичні повісті “Розсічене коло”, “У пашу Дракона”, “Біс плоті”, “Срібне молоко” тощо.

У творчості Вал. Шевчук, за його ж словами, “балансує” між сучасною та історичною тематикою, щоб збагнути світ та людей у ньому. Відтак кожен новий твір письменника засвідчує художньо-естетичну еволюцію світогляду. Зокрема, такими є романи, написані на початку ХХІ століття – “Срібне молоко” (2002), “Привид мертвого дому” (2005), “Роман юрби” (2009).

Зауважимо, що Валерій Шевчук творить на помежів'ї модерної та постмодерної парадигм, апелюючи до локального світу “маленької людини”, “дрібнотем'я”, яке живе почасти поза межами гуманістичних ідеалів, але всіляко намагається вирватися із хаосу буття, “безперспективності”